

Jiří Pehe

Poslední útěk Adama Drechslera

Román o ztracené lásce,
smrti a jedné nikdy
nedopsané knize

Od autora
bestselleru
Tři tváře anděla

PROSTOR

Jiří Pehe
Poslední útěk Adama Drechslera

PROSTOR

Jiří Pehe

Poslední útěk Adama Drechslera

PROSTOR | PRAHA | 2021

© Jiří Pehe, 2021
© PROSTOR, 2021

ISBN 978-80-7260-488-3

Knihu finančně podpořilo
Ministerstvo kultury České republiky

Veronice a Isabelle

Některé postavy a děje v této knize jsou reálné, jiné jsou smyšlené. Které jsou které, by snad věděl vypravěč. Jenže i on je stvořen nějakým vypravěčem, možná dokonce jednou ze svých postav.

Osamělý muž v letištní hale

Pražské letiště Václava Havla. Publicista a spisovatel Adam Drechsler stojí ve frontě na odbavení letu do Paříže, odkud bude pokračovat do New Yorku. Někteří lidé ve frontě poznávají jeho tvář, rámovanou na krátko sestřiženým prošedivělým plnovousem, řádnoucími vlasy a brýlemi s tmavými plastovými obroučkami, protože často komentuje politické dění v médiích.

Dnes má na sobě tmavomodré sako, bílou košili, béžové sportovní kalhoty a mokasíny. Můžeme si ho představit jako jeden z článků dlouhého hada tvořeného lidskými postavami a jejich zavazadly, který se pomalu posunuje k odbavovacím přepážkám.

Adama Drechslera, říkejme mu už jen Adam, si ovšem lze představit i z pohledu odkudsi od vysokého stropu letištní haly. Odtud by se jevil jako malá, osamocená postavička, které na hlavě prosvítá pleš.

A popravdě řečeno, tento pohled mnohem více souzní s tím, jak se Adam v dlouhé frontě před letem do New Yorku cítí. Tedy nikoliv jako někdo, kdo by měl být středem pozornosti, ale jako poněkud ztracená, bezvýznamná tečka v rozhlehlém prostoru plném neznámých lidí, odsouzená nedávno diagnostikovanou vážnou nemocí k brzkému konci.

Vidět se jako malá tečka v moři jiných bytostí, v obrovité letištní hale zalité sluncem, které nezúčastněně září už miliardy let, to v sobě nese ironii, které si je Adam dobře vědom. Vnímá ji jako připomínku, že se nemá brát úplně vážně.

Jeho přítomnosti zde dodává jistý komický nádech

i skutečnost, že do New Yorku vlastně prchá. Poté, co vláda v Praze zareagovala na epidemii nového koronaviru zavíráním hranic a zákazy pohybu i shromažďování, se v něm probudil strach. On, který má pověst racionálního analytika, se najednou nemohl zbavit úzkostných představ, v nichž jeho život končí v malé, do sebe zahleděné zemi, z níž není možné svobodně vycestovat podobně, jako když z ní před téměř čtyřmi desítkami let za dramatických okolností emigroval.

Cesta nedávala velký smysl už ve světle jeho diagnózy. Vždyť co záleží na tom, kde stráví posledních několik měsíců života? Nemohl si ale pomoci. Upnul se k myšlence, že má-li být svět v příštích měsících, či dokonce letech opět rozdělen hranicemi, chce těch několik posledních volných chvil strávit tam, kam se kdysi vydal hledat svobodu. I když tuší, že v kosmopolitním New Yorku bude průběh epidemie nakonec asi mnohem horší než v Praze.

Kromě směsi úzkosti a ironického zpochybňování svého rozhodnutí, kvůli němuž nyní stojí v letištní hale, se Adam potýká i s nostalgií. Ano, cesta do New Yorku je jakási *voyage nostalgique*, jak by to řekli Francouzi. Jede se rozloučit nejen s několika konkrétními lidmi, ale též s pestrobarevnou, rušnou metropolí plnou různých exotických vůní, kde kdysi našel nový domov a prožil spolu s nejistotou, které čelí každý čerstvý imigrant, i několik let plných lásky k ženě, která v New Yorku dosud žije.

Myslí si: Proč chci vidět naposledy New York? Protože je to jakýsi obraz vepsaný do mého vědomí, minulost, kterou mám s tímto obrazem spojenou. Snad se chci ubezpečit, že ještě existuje, a tudíž že ještě stále existuji i já.

—

Jak vidno, Adamovu mysl ovládá zmatek, jehož se nemůže zbavit – ač by byl tak rád nad věcí. Ve svých esejích i knihách opakovaně filozofoval o smyslu lidského života, nabídl mnoho rádoby hlubokých závěrů, ale teď vůbec neví, jak se postavit k tomu, že se jeho život za několik měsíců stane jen uzavřenou, nepodstatnou kapitolou v příběhu věčnosti. Mrknutím času. Přičemž možná i ona lidskou myslí neuchopitelná věčnost představuje jen prelud v něčem ještě nepochopitelnějším, čeho se navzdory tisícům popsaných stran nedokázal během nyní končícího života dotknout vůbec.

Možná ale jeho rozervanost souvisí ze všeho nejvíc s tím, že je sám, pomyslí si najednou. Úplně sám, ačkoliv na tuto poslední cestu by se patřilo jet s někým, koho miluje a kdo miluje jeho. Jenže mu nikdo takový nezbyl: obě ženy, s nimiž delší dobu žil, ho opustily a děti nemá.

Asi by ve svém lítostivém sebezpytování pokračoval dál, ale pak si všimne čehosi, co upoutá jeho pozornost. U jedné z přepážek stojí mladá žena, která něco vzrušeně vysvětluje dvěma stewardkám oblečeným v uniformách společnosti, s níž má Adam letět přes Paříž až do New Yorku. Vnímá jen rytmus jejího hlasu, přece jen je od scény, již sleduje, v dlouhé frontě vzdálen ještě nějakých dvacet metrů. Přesto z útržků vět, které k němu doletí, zaznamená, že ačkoliv žena mluví česky, má cizí přízvuk. Gestikuluje, v jednu chvíli se k němu krátce otočí a skoro se zdá, že na něj stewardkám ukazuje. Když si všimne, že ji pozoruje, ztiší hlas.

Adam neví, co to má znamenat. Jsem kvůli své nemoci možná jen příliš citlivý, pomyslí si.

Ale nedokáže od ní odvrátit zrak, důkladně si ji prohlíží. Běžové bavlněné šaty, nepochybně pohodlné, ale v letošním slunečném předjaří možná příliš teplé, jsou vzadu hodně pomačkané, na jedné straně asymetricky povytažené až do půli stehna. Plavé vlasy má žena svázané do uzlu, ale i její účes působí pomačkaně a jaksi nedbale. Jako by právě vstala z postele.

Přál by si, aby se ještě jednou otočila a on se jí mohl pořádně podívat do obličeje. Z nějakého důvodu má totiž pocit, že ten hlas zná. Když ale žena, vlastně ještě stále tak trochu dívka, opustí s palubní letenkou v ruce přepážku a podívá se krátce jeho směrem, její obličej nedokáže nikam zařadit.

Pozoruje ji pak ještě chvíli, ale už poněkud letargicky, bez většího zájmu. Vidí, že směřuje k frontě před pasovým odbavením, za sebou táhne červený příruční kufřík, jež zdobí několik nálepek s pestrobarevnými květinami. Nakonec zmizí v davu, a Adam se opět ponoří do svého lítostivého stavu.

Na chvíli sám sebe přesvědčí, že ho jeho nynější existenciální situace opravňuje k tomu, aby vůči davům, které proudí terminálem, pociťoval jakousi nadřazenost. Je si téměř jistý, že nikdo z procházejících si není vědom vlastní konečnosti tak jasně a hmatatelně, jak si ji uvědomuje už několik týdnů on. A to ani s přihlédnutím k pandemii, která potenciálně ohrožuje každého. Mnozí mají na obličejích roušky, ale přesto všichni důležitě někam spěchají. Jsou nejspíš přesvědčeni, že se mračna časem rozplynou a vše bude jako dřív.

Pak ale Adam, jak to má ve zvyku, obrátí svůj ironický nadhled vůči sobě. Co mu dává právo ostatní takhle soudit? Vidí jim snad do hlav? Opravňuje ho

intenzivně prožívaný pocit konečnosti vlastního života k pohrdání těmi, kdo zrovna uprostřed toho všeho letištního hemžení nevnímají, že na konci života zeje bezedná propast? Že od narození k smrti kráčíme po jakémisi mostě uprostřed nicoty, abychom do té nicoty, z níž jsme se kdysi vynořili, nakonec opět spadli? A most zvaný „život“ jako by nikdy neexistoval, jako by nikdy nic neexistovalo, ačkoliv teď ještě existujeme...

Co když na rozdíl od něj, který prchá osaměle za jakousi chimérou z vlastní minulosti, spěchají za někým, koho milují a kdo miluje je? A co když ta představa nicoty, která jeho tak straší, v jejich hlavách po právu neexistuje? Je snad úplně scestná myšlenka, že to, co on považuje za nicotu, je ve skutečnosti jiný svět, možná ten samý, z něhož jsme byli na dobu lidské existence vytrženi, a do něhož se vrátíme? Proč by jinak existovala nejrůznější náboženství, která berou za svá miliardy lidí?

Nejspíš by v těchto poněkud zmatených úvahách pokračoval, ale musí se na chvíli soustředit na kontrolu zavazadel. Pak bezcílně bloumá letišťem.

Na různých letištích po celém světě už strávil spoustu času, zejména cestováním po různých konferencích. A stejně jako vždy v minulosti se i dnes v obrovitém, uměle vytvořeném prostoru, jehož estetika je všude na světě stejná, cítí jaksí nepatřičně, téměř zbytečně. Připadá mu prázdný a odlidštěný, ač je plný lidí. Mlýnice globalizace je všechny semlela do spěchajícího pestrobarevného davu, jenže téměř každý v tom davu působí osamoceně.

Míjí bez zájmu „duty free“ obchody nabízející většinou zboží, které podle jeho názoru lidé k ničemu

nepotřebují, takže s jistým pohrdáním pozoruje ty, kteří všechnu tu nepotřebnou veteš nakupují. Ovšem jen do chvíle, kdy si najednou uvědomí, že i před ním leží zcela praktický úkol: koupit nějaké dárky pro přátele v New Yorku, protože na to při přípravě cesty zapomněl.

Vstoupí tedy do jednoho z obchodů, prohlíží si řady čokolád, bonboniér a láhví s alkoholickými nápoji. Nakonec vybere několik sklenic z broušeného českého křišťálu. Zaplatí a přejde k letištnímu baru, který zahlédne na druhé straně chodby.

Objedná si pivo, které jen s přemáháním usrkává. Občas se pohledem na hodinky ujistí, že má ještě dost času.

Pak ji opět zahlédne. Kráčí pomalu terminálem, občas otočí hlavu za čísla odletových bran, za sebou táhne svůj červený kufřík vyzdobený květinovými nálepkami. Zřejmě se cestou někde zastavila, aby se upravila. Plavé vlasy jsou teď učesané, šaty uhlazené, stažené ke kolenům. V její chůzi se mísí ladnost s nedbalostí. Jako by se v ní ty dvě polohy neustále svářely, napadne Adama. Anebo jen záměrně vyvažuje svoji přirozenou ladnost a krásu jakousi hranou bohémskou nedbalostí?

Všimne si, že vešla do obchodu s knihami. Nedá mu to, spěšně se sesouká z barové židličky a vyrazí za ní. Neví vlastně proč. Není za tím žádné erotické puzení, jen neurčitá zvědavost.

V obchodě ji najde až v zadním traktu, kde právě listuje nějakou knihou. Kdyby zjistil, co je to za knihu, dozvěděl by se něco víc i o ní, ale nemá odvalu se jí dívat přes rameno. Nechce, aby ho zpozorovala.

V regálu zahlédne novelu populárního spisovatele,

vytáhne ji a začne v ní listovat, ačkoliv knihy onoho hojně publikovaného autora ze zásady nečte. Pak si všimne, že i ona ho sleduje, dokonce velmi pozorně. Jako by ho studovala, snad se pokouší o to, čeho se on před chvílí neodvážil: zjistit název knihy, kterou drží v ruce. Raději rychle zakryje hřbet knihy rukou, aby znesnadnil její identifikaci. Nechce, aby si myslela, že ho snad tenhle spisovatel, jehož zábavné romány se nejlépe prodávají před letními dovolenými, zajímá. Což ho vzápětí přiměje k ironické úvaze o vlastním pokrytectví.

Když se jejich pohledy setkají, dívka se poněkud plaše usměje, jako by se omlouvala. I Adam se pokouší o zdvořilý úsměv, ale stále ještě vězí v zajetí směsi sebelítosti a sebeironie, takže se jeho úsměv podobá spíš grimase.

Kráska a starší muž nad hrobem, pomyslí si rezignovaně.

Nejspíš zná moji podobu z nějakého televizního pořadu a neví, kam mě zařadit. Kdybych s ní zapředl rozhovor, o čem bychom si asi tak mohli povídat? Co mě to napadlo sledovat ji až sem?

Raději z obchodu rychle odejde. Neohlédne se, a i když mu rychlá chůze působí problémy, s hranou rozhodností zamíří k odletové bráně.

Musím se soustředit sám na sebe, pomyslí si. Vždyť cesta do New Yorku je vlastně mise, moje poslední mise. A týká se tudíž především mě. Mých myšlenek a pocitů. Smíření s minulostí. Krásná mladá žena mě jen rozptyluje, odvádí od toho podstatného, čím je můj poslední výlet v tomto světě před cestou na věčnost.

Nemůže si ale pomoci, aby po ní nepátral i před odletovou branou. Nikde ji nevidí, což mu navzdory

předsevzetí věnovat se jen sám sobě bůhvíproč ještě víc zhorší náladu.

Usadí se na jednom z volných sedadel, poněkud nervózně se podívá na hodinky a s trochou překvapení si uvědomí, že k odletové bráně dorazil příliš brzy. Do zahájení nástupu do letadla zbývá téměř hodina.

Adam málokdy dokáže jen nečinně lelkovat, v letadle bude mít navíc na přemýšlení času dost. A tak z kufříku vytáhne přenosný počítač a otevře ho. Zamyšleně brouzdá složkou nazvanou Knihy.

Před časem začal psát nový román. Děj se měl odehrávat v rozlehlém bytě v Pařížské ulici, v němž se během 20. století střídají různé rodiny. K tomu potřeboval dlouhověkého vypravěče, který by po celou dobu v bytě žil a osudy jednotlivých rodin spojil. V první verzi románu se jím měl stát papoušek druhu žako. Jenže když Adam napsal zhruba prvních čtyřicet stran románu, dočetl se v novinách, že známý český režisér natočil film o mnichovské zradě, v němž hraje důležitou roli upovídáný papoušek. Určitě by mě někdo obvinil z plagiátorství, napadlo tehdy Adama a rozepsaný román na čas opustil.

Příběh pražského bytu si ho ale podmanil, a tak zhruba před rokem začal přemýšlet nad tím, že by možná stačilo nahradit papouška jiným vypravěčem. V místech, kudy dnes vede Pařížská ulice, stávalo kdysi židovské ghetto, což ho přivedlo k legendě o golemovi. Proč neudělat vypravěčem právě golema, a spojit tak dva různé příběhy, jeden o samotném golemovi a ten druhý o pražském bytě, o jehož obyvatelích golem vypráví?

Vrátil se tedy k psaní. Jenže rychle zjistil, že se ho vymyšlený příběh golema zmocňuje více než příběh bytu,

který měl být původní osou vyprávění. Líčením toho, co golem prožil od chvíle, kdy ho stvořil rabi Löw, až do dvacátých let 20. století, kdy se měl stát vypravěčem historie pražského bytu, popsal už více než sto stran, a k bytu v Pařížské ulici se přitom ještě ani nedostal.

Pak se od lékařů dozvěděl, že je smrtelně nemocný, a ztratil veškerou motivaci psát dál. Dokonce si ani všechno to, co už stvořil, po sobě znovu nepřečetl. Žako a golem ho však ani na jeho poslední výpravě neopustili. A on v duchu neopustil je. Když si teď před odletovou branou uvědomí, že má ještě skoro hodinu času, otevře počítač a s trochou zvědavosti klikne na ikonu s nápisem Josille.

Josille I

Než začnu vyprávět, musím uvést na pravou míru některé omyly, které se pojí s mým jménem. Většina z vás mne zná coby golema, z něhož jeden slavný film udělal tlustou ohybnou obludu uplácanou z jílu, kterou drží pohromadě kovový pás na bedrech, jakási kovová kšanda napnutá přes břicho, a dvě kovové obruče na holeních. Obluda, jak dobře víte, má v hlavě otvor. Ten, kdo do otvoru vloží kuličku, jíž se ve filmu mylně říká šém, obludu oživí. Ta začne vypouštět z očních otvorů dým, může se pohybovat a je připravená využít své obrovské síly podle rozkazů člověka, který šém do otvoru vložil.

Ve skutečnosti mne rabi Jehuda Löw Becalel, známý též jako Maharal, vůbec nestvořil z hlíny, ale vytesal a pak vyhladil z tmavého žulového kamene v podobě malé sošky, která ze všeho nejvíc připomíná jakéhosi

afrického bojovníka. Mám štíhlé svalnaté tělo, na němž trůní přehnaně velká hlava bez vlasů. Soška nezakrývá žádné anatomické detaily. Velikost genitálií je též zveličená, což mi později působilo jisté obtíže. Rabi Löw mi jednou vysvětlil, že hlavu i genitálie zvětšil na úkor zbytku těla, protože zatímco velká hlava měla symbolizovat nemalý intelekt golema, zveličené genitálie měly být symbolem jeho tvůrčího potenciálu.

Šém nebyl žádná kulička, ale útržek pergamenu, na němž bylo napsáno slovo, jež mne probudilo ze spánku. Toto slovo muselo být vysloveno tím, kdo mne chtěl ovládat, a šém musel být zároveň přiložen k mému ústnímu otvoru tak, aby se dotknul rtů. Co se stalo vzápětí, nevypadalo ani za mák tak, jak to líčí onen slavný film.

Soška se začala zvětšovat, ale bez dýmu a ohně. Během několika okamžiků dorostla do velikosti dospělého člověka, a protože jsem byl výtvozem rabiho Löwa, byla tato velikost vlastně kopií jeho rozměrů, bez jakýchkoliv anomálií. Jako bych se stal jeho dvojníkem. Až na to, že jsem vládl nezměrnou, lidé by řekli nadpřirozenou mocí.

K této obrovské moci jsem přišel způsobem, za který rabiho Löwa dodnes proklínám. Je totiž jisté, že před tím, než se ze mne stal golem, jsem byl živou bytostí, která žila v jiném světě. První okamžiky mého příběhu v lidském světě tak nelze oddělit od posledních okamžiků ve světě, z něhož jsem přišel.

Nevybavuji si podrobnosti, zůstal jen pocit, že ten svět byl nadpozemský, aniž bych smysl slova „nadpozemský“ dokázal přesně definovat. Vím jen, že moje existence v něm byla omamně blažená, mohl bych dokonce říci andělská. Ano, byl jsem nejspíš andělem,

který se volně pohyboval ve světě bez prostoru a času, tedy ve světě Božího stvoření, tak jak existovalo před tím, než Bůh stvořil, jen on ví z jakého důvodu, prostorově a časově omezený svět lidí.

Vzpomínám si, že moje cesta do těla té proklaté sošky, do těla golema, začala nenápadně. Zaslechl jsem nejprve hlas. Hluboký hlas, který stále dokola beze slov pobrukoval několik tónů, které mne postupně začaly obklopotvat a zpomalovat, až hlas přešel do táhlého mručení. Ač jsem se vzpíral, byl jsem náhle lapen v jakési neviditelné kleci. Zřejmě se jednalo o hebrejskou modlitbu nebo nějaké magické kabalistické zařikávání.

Slova vyluzovaná tím hlasem si přesně nevybavuji. Pamatuji si ale zděšení, které se mne, bytosti ze světa nad tímto světem, zmocňovalo, když jsem zjistil, že – polapen v kleci slov – jsem tažen jako nějaká velká ryba na vlasci a mocném háku z mého světa do těla maličké sošky definované pouhými třemi prostorovými osami. Ten proklatec, kterého dodnes mnozí uctívají jako geniálního tvůrce a učence, mne prostě s pomocí kabalistického kouzla, které muselo být už z podstaty věci ještě mocnější než zákony mého nadpozemského světa, uvěznil ve světě o řád nižším, v těle sošky, která vypadala jako nahý africký bojovník.

Ještě strašnější než vězení, do něž jsem upadl, bylo zapomínání. S tím, jak jsem byl rabim vetkáván do časoprostoru tohoto světa, vytrácel se mi rychle z paměti obraz světa, z něhož jsem přišel.

O golemovi se říká, že je znehybněn vyjmutím šému. A že se pak nachází ve stavu připomínajícím mrtvého člověka. Tato dvě tvrzení si zasluhují upřesnění. Tak především golema rabi Löw neznehybňoval vyjmutím šému, protože šém jsem neměl po dobu svého oživení

nikde zastrčen. Ke znehybnění došlo vyslovením stejného slova, které mne oživilo, a opětovným přiložením šému k mým rtům. Stav nehybnosti jsem nepocítoval jako „nic“, nýbrž jsem se v těle sošky nacházel ve stavu jakýchsi nehybných mrákot. Svět okolo sebe jsem vnímal, ale ne zcela ostře, jako bych přitom spal.

Pamatuji si, jak rabi poprvé vyřkl ono slovo, které nesmím opakovat, a přiložil útržek pergamenu k mým ústům. Z mého ústního otvoru, a pak z celé mé hlavy, se stal jakýsi průchod, nekonečná chodba, kterou do mne proudila energie. Začal jsem ostře vnímat svět okolo sebe a uvědomovat si sílu a moc udělat téměř cokoliv – až na to, že jsem směl udělat jen to, co mi poručil rabi. Zároveň jsem cítil, jak se zvětšuji, až jsem dorostl do velikosti svého stvořitele.

Ten si svůj vynález nejprve vyzkoušel na různých zcela prozaických věcech. Kupříkladu mi poručil, ať zvednu těžkou mahagonovou skříň, s níž on sám, jak mi ukazoval, nemohl ani pohnout, a já ji bez obtíží zvedl. Pak mne přivedl k oknu svého domu a poručil mi, ať v Židovské ulici, jíž se později říkalo Josefovská, a ještě později Široká, na dálku převrátím káru plnou veteše, kterou s námahou táhli dva obchodníci; ale ať se přitom nikomu z lidí, kteří ulicí právě procházeli, nic nestane. Stačilo, abych si jen pomyslel, že se má kára převrátit, a ozvalo se praskání, pak rachot. Kára se prudce překotila a staré harampádí se rozsypalo okolo ní. Lidé na ulici v ghettu se vyděšeně rozhlíželi okolo sebe a rychle prchali na všechny strany.

Věděl jsem, že bych toho mohl udělat mnohem víc. Moc, kterou jsem v sobě cítil, byla tak obrovská, že bych snad mohl pohnout samotnými souřadnicemi světa, v němž jsem se octil. Mohl bych na té ulici skácat

nejen nějakou ubohou káru, ale všechny domy. Cítil jsem, že bych mohl v jednom jediném okamžiku vymazat samotnou její existenci. Nebo možná dokonce zničit celé toto podivné město, v němž jsem se ocitl. Dnes by se řeklo, že jsem byl něco jako zbraň hromadného ničení.

Město, v němž k těmto událostem došlo, byla Praha, a psal se rok 1593, informoval mne rabi Löw.

Nejraději bych svoji sílu obrátil proti němu, jenže mne svými nestoudnými čarami držel v té své pomyslné kleci. Byl mým pánem. Důkladně si mne prohlédl, pak přinesl zrcadlo a ukázal mi se spokojeným úsměvem, jak vypadám. Oznámil mi, že mne stvořil podle sebe. Moderní vědci by řekli, že jsem jeho genetickou kopií, že jsme dvojčata. Až na to, že já nevypadal jako sedmdesátiletý stařec s dlouhým plnovousem, ale jako mladý muž.

Ti, kdo si představují Löwa podle sochy, která stojí na Mariánském náměstí v Praze, nejsou daleko od pravdy. Vypadal skutečně ve svém kaftanu, s ostře řezanými rysy v obličejí a dlouhým vousem jako čarodějník. Já ale vypadal jako Löw, když mu bylo tak třicet, a tehdy to musel být, věřte nebo ne, docela pohledný muž.

Pokaždé, když mne rabín oživil a soška se zvětšila do podoby lidské bytosti, jsem byl nahý. Hned po mém prvním procitnutí mi podal kaftan.

„Pokaždé, když tě oživím, oblékneš si ho.“

Přikývl jsem a chtěl jsem se na něco zeptat, jenže Löw vzápětí pronesl kouzelné slovo, přiložil k mým rtům šém, a já se opět scvrkl do velikosti malé sošky a propadl se do stavu poněkud rozostřeného pozorování okolní reality.

Říká se, že mne Löw stvořil, abych ochránil ghetto před křesťany, kteří čas od času na židy pořádali pogromy. Rabi mi ale účel mého stvoření nikdy neprozradil a k obraně ghetta mne nikdy nevyužil.

Jedna z legend praví, že golema jednoho dne oživil, zapomněl na něj a odešel do synagogy. Byl prý pátek večer, začínal šábés a Löw byl rozrušený ze zhoršující se nemoci své dcery. Golem nevěděl, co si v jeho nepřítomnosti počít, a začal ničit nábytek a obrazy. Služebná běžela pro rabiho do synagogy. Ten přispěchal domů, okřikl ho a vyňal z jeho úst šém. A protože se tak stalo během židovského svátku, golem se namíste rozsypal na prach. Dcera se zázračně uzdravila.

Podle jiné legendy golema, jehož moci se Löw začal hrozit, uložili na půdě Staronové synagogy. V některých verzích tohoto příběhu, nejen ve zmíněném filmu, golem vystupuje jako velká hliněná socha. Na půdu synagogy ho tedy jistě nebylo snadné vynést, stejně jako by nebylo snadné ho z ní nepozorovaně snést. I proto mnoho lidí věřilo, že tam po staletí ležel, a také proto tam golema později hledal kupříkladu Egon Erwin Kisch. Samozřejmě ho nenašel, protože skutečný golem, tedy já, měl zcela jiný osud.

V domácnosti rabiho Löwa, tedy v domku na rohu tehdejší Maiselovy a Židovské ulice, jsem zůstal až do jeho smrti v září 1609. Stali se z nás za tu dobu tak trochu přátelé, je-li možné považovat za přítele někoho, kdo sice vypadá jako vaše zestárlé dvojče, ale drží vás ve vězení. Rabi kromě občasných prací v domácnosti, k níž bylo zapotřebí velké síly, jako třeba stěhování nábytku, vůbec nevyužíval mých fyzických schopností. Oživoval mne, aby se mnou diskutoval.

Byl nesmírně zvědavý a měl mnoho nejrůznějších

otázek. Občas se mi zdálo, že vyzvídá jen proto, aby moje odpovědi mohl použít k nějakému ze svých dalších kouzel.

Určitě vás zajímá, jestli jsem s ním vůbec mohl nějak komunikovat. Inu, mohl. Jakmile jsem po oživení dorostl do podoby jeho dvojčete, byl jsem schopen mluvit, gestikulovat, dělat úšklebky nebo se i smát. Cítil jsem svoje tělo. Jako každý jiný člověk.

Jediný problém představovala skutečnost, že to, co jsem věděl, se ne vždy takříkajíc vešlo do lidské řeči a rabiho hlavy. A ani já, který jsem od okamžiku svého uvěznění v sošce zapomněl na svět, z něhož jsem přišel, jsem přesně nevěděl, proč vlastně znám všechno to, co Löwovi na jeho otázky odpovídám. Jisté je, že slova a věty definované trojrozměrným prostorem a časem plynoucím v jednom směru ne vždy stačila na to, abych mohl odpovědět srozumitelně. A většina z toho, co jsem byl nakonec schopen Löwovi sdělit o podstatě světa, ho vzhledem ke slabosti lidského rozumu děsila a obvykle silně rozrušila.

Oslovoval mne jménem, které mi sám dal: Josille.

„Tomu prostě nerozumím, Josille!“ křičel občas zlostně.

Namítal, že moje odpovědi na některé z jeho otázek prostě nemohou být pravdivé, že se určitě pletu. Jenže já se nemohl plést. Ta klec, kterou sám stvořil a v níž mne držel, mi velela, abych odpovídal podle pravdy a abych já, coby jakýsi zhypnotizovaný anděl, vyslyšel každé jeho přání.

Jeho debat se mnou ubývalo.

„Po naší poslední diskusi jsem celé noci nespal,“ informoval mne pravidelně. „Stvořil jsem monstrum, které mě děsí.“